

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА У ОПЕРАТИВНОЈ СОБИ РУКОВОДСТВА МАНЕВРА

Покушаћу да у овом чланку изнесем нека искуства која су стечена на прошлогодишњем маневру, као и своја лична запажања у погледу прикупљања података и претстављања ситуације које врши Оперативно одељење руководства маневра. Иако на први поглед ситан, овај проблем је веома важан, јер се његовим правилним решењем знатно олакшава правилна оријентација руководства у току борбених дејстава и упрошћава руковођење маневром.

За овај рад пре свега је било потребно да се организује и уреди оперативна соба (просторија), која и иначе треба да претставља саставни део сваког већег командног места и у којој руководство обавља све послове командовања, као и у стварној ситуацији, а поред тога из ње и руководи вежбом (маневром).

Погодном организацијом ове собе треба обезбедити најбрже прикупљање података о ситуацији на фронту и њено очигледно претстављање тако да је руководство може непрекидно пратити, као и што брже прикупљање одлука команданата јединица да би се из њихове анализе могао проценити највероватнији исход сукоба. Оперативна соба се може организовати на различитим местима (под шатором, у бараци, соби, под дрветом — у сенци и сл.), с обзиром на услове и могућности дотичне вежбе. Разумљиво је да треба тежити да се обезбеди њено што угодније и целисходније техничко уређење, како би услови рада у њој били што повољнији.

Прикупљање података

Руководство маневра врши прикупљање података о ситуацији на уобичајен начин — надлежним путем преко команди страна, главног судије (који је дужан да обавештава руководиоца маневра о ситуацији коју је прикупио од судиског апарата) и преко главних прагилаца страна. Међутим, искуство је показало да овако прикупљени подаци нису били довољни и да је било нужно не само више података, већ и да се ти подаци чешће добијају. Ово зато што на основу ових недовољних података руководство не може имати непрекидан увид у сва дејства на фронту, те и не може на њих према потреби ни брзо реаговати. Сем тога, подаци добијени наведеним начинима према досадашњим искуствима стижу прилично касно (око 1 час после догађаја), нарочито извештаји команди страна.

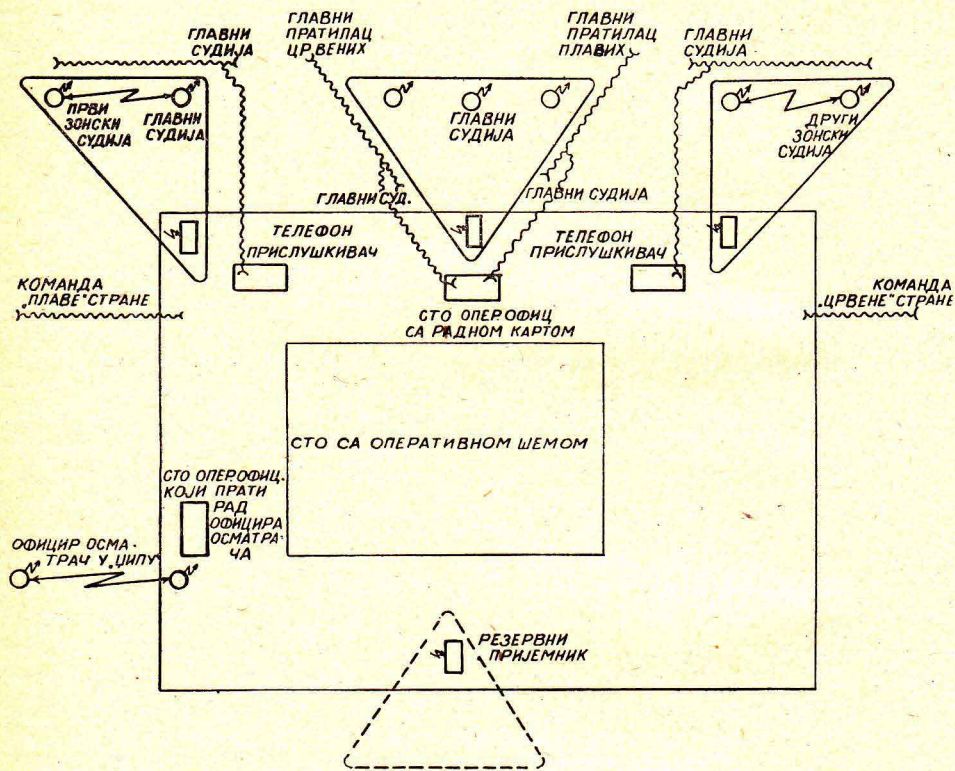
Од главног судије не треба често тражити податке, јер би га то ометало у руковођењу судиским апаратом. Зато се главни судија обавезно обраћа руководству само онда кад се ситуација на фронту почне одвијати на начин који руководство није разматрало нити предвидело и када за такав случај није дало никаква упутства. А такве ситуације нису ни честе. Међутим, главни судија доста брзо добија добре податке о ситуацији на фронту, пошто располаже разгранатим судиским апаратом. Зато се и поставља питање: на који начин руководство може да прикупи и искористи те податке, а да се при томе не омета и усложњава рад судиског апарата? Сем тога, „свежи“ подаци струје и преко веза команди јединица — од батаљона и пукова до команди страна — тако да и руководство маневра може добијати и ове податке и по њима пратити ситуацију само ако се укључи у ово струјање, барем на извесним важним правцима.

Искуство са маневра је показало да се наведеним начинима могу брзо и лако добити добри подаци. То се остваривало на тај начин што је у оперативној соби руководства било постављено неколико радиопријемника, који су укључивани у оне мреже и правце чији је саобраћај руководство желело да прати. Обично су била стално укључена два пријемника у радиоправце од главног судије до зонских судија, а један пријемник у радиомрежу главног судије са главним пратиоцима „Црвене“ и „Плаве“ стране. (Ако су главни пратиоци потчињени непосредно руководству, тада се уместо пријемника у овој мрежи може налазити радиостаница). Исто тако, показало се као корисно да се један пријемник држи у резерви да би се према потреби укључивао у борбену мрежу команди оних јединица које се у извесним тренуцима борбе налазе на правцима који су од већег интереса за руководство (види приложену шему).

Али је праћење само радиовеза недовољно, зато што се важна саопштења често дају телефоном. Због тога се могу применити „телефони прислушкивачи“, који би се укључивали у линију судиског апарата и пратиоца рада. Преко ових телефона (обичних апарата који се везују прикључцима за означене линије) оперативни официри руководства могу лако пратити све разговоре, а тиме и сам развој ситуације, не ометајући при томе рад ових органа.

Међутим, и то је понекад било недовољно, нарочито у току пуног напона борбених дејстава (пробој, противудар и противнапади), када се ситуација услед динамичности стално мењала. Да би руководство и у таквим тренуцима могло пратити ситуацију онако како се она одвијала, упућиван је посебан официр осматрач са радиостаницом на дипу, који је на лицу места пратио дејство јединица и одмах извештавао руководство. То је била нека врста радиоспикера. Руководство је такође радиопутем одређивало овом официру осматрачу („покретном спикеру“) тачке фронта на које је требао да иде. То су била првенствено она места, где су се одигравали важни догађаји и где је ситуација била непозната. Благодаречи брзом превозном средству, официр осматрач се лако пребацивао на ова места и слао извештаје из прве руке.

Али није само важно да се путем свих наведених извора (од команди страна, главног судије, главних пратилаца рада, укључивањем у радиомреже и правце, „телефонима прислушкивачима“ и нарочито од официра осматрача) добију потребни подаци, већ је исто тако важно да се добро организује и сређивање тих података, да би се руководству обезбедио сталан увид у ситуацију. На том послу треба

Шема оперативне собе*

да ради неколико официра Оперативног одељења руководства, који су снабдевени кодираним картама, радиокарактеристикама и документима ТКТ. Један официр са кодираном картом прати само извештаје које шаље покретни официр осматрач. Примљене податке одмах уноси на карту, а неке и забележава (време појединих дејстава, губитке, плен, итд.). По један официр (или добро извешбан подофицир) прати саобраћај главног судије са зонским судијама преко радиопријемника и „телефона прислушкивача“, а један официр може

* Напомена: 1) Овде су претстављене само непосредне везе; све остале везе руководство има преко центра везе.

2) Шема одговара организацији када су главни правци потчињени главном судији.

да прати везу главног судије са главним пратиоцима рада или да се убацује са пријемником у борбене мреже и правце команди. Сви ови официри дају податке првом оперативном официру, одговорном за цео рад у оперативној соби, који све податке сређује, анализира и реферише начелнику оперативног одељења или начелнику штаба.

Поред означених веза којима се прикупљају подаци, оперативна соба треба да буде везана телефоном преко централе са осталим органима руководства, а са командама страна преко директно постављене телефонске линије.

Претстављање ситуације

Досада се код нас готово на свима вежбама ситуација претстављала једино на радној карти. Иако је овај начин практичан и једноставан, он ипак не задовољава у потпуности на маневрима, а ни на већим ратним играма (а мислим ни у стварној ситуацији у високим штабовима). Пре свега, ситуацију треба стално пратити и уносити промене фронта онако како се оне одигравају. Кад се све то уноси на радну карту, она и поред коришћења разних боја и знакова испада претрпана и непрегледна. Такве радне карте су непрактичне и онда кад је потребно брзо претставити донете одлуке команди страна ради процене вероватног исхода судара који произилази из њих. Исто тако, оне нису погодне ни онда када већа група официра треба по њима једновремено да разматра ситуацију (на пример, руководство са главним судијом, главним пратиоцима рада и зонским судијама).

За све наведене потребе може много боље да послужи рељеф или оперативна шема крупних размера. За претстављање ситуације на њима треба употребљавати макете (знаке) који се могу лако премештати тако да се и рад око уношења ситуације може обављати брзо и лако. На рељефу или шеми, који се раде у размери 1 : 25.000 или крупнијој (с обзиром на потребе) треба претставити не само целокупну маневарску просторију, већ и суседно земљиште. Док рељеф даје нешто јаснију слику ситуације од шеме, дотле је шема практичнија од рељефа зато што се лакше ради и што је погоднија за ношење. (Ситуација на маневрима у армијама на Западу претставља се на грубо израђеним рељефима).

Знаци за трупе могу се брзо и практично израђивати од црвеног и плавог телефонског кабла или од црвене и плаве траке од поливинила. Искуство је показало да се овако израђеним знацима може лако претставити стварно протезање фронта (жица се лако савија). На већим вежбама (корпусног обима) може се знацима претставити ситуација до батаљона, а по потреби, на неким местима, и до чете. Знаци се стално померају према померању фронта, тако да је цео рад око уношења ситуације много практичнији него на радној карти. Остали знаци (за артиљерију, тенкове, позадинске установе, КМ,

итд.) могу се радити од тврде хартије, према ознакама прописаним Штабном службом. Границе јединица могу се претстављати црвеним и плавим кончићима, који се причвршћују иглицама (чиодама). Помоћу кончића и иглица могу се претставити и одлуке (ближи и следећи задаци и правци дејства). Практично је да се линија фронта са које почињу маневарска дејства учрта оловкама у боји да би се лакше уочавао постигнути успех. Оперативну шему треба причврстити на сто довољне величине коме је приступ могућ са свих страна (најбоље је да сто буде постављен у средини оперативне собе).

Поред оперативне шеме или рељефа може се водити и радна карта, на коју би се уносиле само чворне ситуације (извршење ближег и следећег задатка, противнапад, и сл.), као и оперативни дневник, у који би се уносили време, ток, развој и резултати свих важнијих догађаја.

Према томе, у оперативној соби би било запослено: 3—4 официра за прикупљање података означеним каналима; један официр за вођење радне карте; један официр (први оперативни официр) који би водио оперативну шему, оперативни дневник и који би уједно био одговоран за целокупну службу прикупљања и сређивања података и претстављања ситуације. Ово исто особље обављало би и остале оперативне послове за потребе руководства (израда потребних оперативних докумената — заповести, наређења). Природно је да се број особља у оперативној соби може знатно смањити у периодима када ситуација није динамична и изложена честим променама.

Можда ће цео изложени поступак око прикупљања и сређивања података на први поглед изгледати компликован, али ако се послови организују на наведени начин и људство добро увежба, несумњиво је да ће се постићи позитивни резултати и да ће тиме бити знатно олакшан рад руководиоца маневра. То ће омогућити да се подаци о дејствима на целокупном фронту и у најкомпликованијим ситуацијама добијају сигурно и брзо. Руководство ће имати непрекидан и потпун увид у ситуацију, тако да ће бити у стању да сигурно руководи маневром (ратном игром). Овим начином све се стиче на једно место — у „централу“, а ипак се не кочи и не омета рад осталих органа руководства и команди јединица. Поред тога, треба имати у виду да се овако сређени подаци користе не само за потребе руковођења, већ и за службу обавештавања (посматрача), за припрему анализе и за прикупљање искустава са маневра.

Организација рада у оперативној соби на изложени начин може се применити и на двостраним командноштабним и командним ратним играма. Поред тога, сматрам да се и у стварној ратној ситуацији могу применити извесни изложени поступци, нарочито у високим штабовима, и то како у погледу начина прикупљања података о ситуацији (упућивање официра осматрача са покретним радиостаницама, укључивање радиопријемника у везе борбене мреже), тако и у погледу претстављања ситуације (оперативна шема са покретним знацима — макетама).

Тајност одржавања веза

Међутим, и на маневрима се, а првенствено у ратним условима, појављује проблем тајног командовања трупима, да би се одржала потпуна тајност. Ово је потребно, пре свега, зато што је маневар школа за рат у сваком погледу, па према томе и за прикривено одржавање везе. Осим тога, применом ТКТ на маневру учесници треба да онемогуће супротну страну да сазна податке који би јој олакшали рад и, на крају, предузимањем мера тајности треба онемогућити обавештајне службе непријатељских земаља да дођу до извесних података. Зато тајност у раду треба да одржава како неутрално особље (руководство, судиски и пратилачки апарат), тако и команде и јединице које учествују на маневру. У том циљу је потребно да команде јединица одржавају везу као и у стварности, тј. да у потпуности примењују све прописе ТКТ. А пошто се радиовеза између виших команди (почев од команде дивизије) одржава искључиво шифром, природно је да се тиме још више успорава редован надлежан пут подношења извештаја и да се истиче потреба да и руководство брже и непосредније прати ситуацију изложеним начинима. Према томе, да би руководство могло стварно да прикупља податке о ситуацији праћењем радиосообраћаја у извесним интересантним мрежама и правцима команди и јединица, оно, поред радиокарактеристика, мора да има и потребне шифре и документе ТКТ, и то за све степене јединица чији рад може доћи у обзир за праћење.

Овакав начин прикупљања података може с употребити и у стварној ратној ситуацији, само је прилично компликован. Као што је речено, овај начин захтева да руководство располаже документима ТКТ за све степене јединица или бар за оне више, као и то да извесни официри буду обучени за овај рад и да се само томе посвете. Међутим, на маневру овај начин није имао већу примену.

Везе неутралног особља (судија и пратилаца) могу се одржавати нешто упрошћеном применом ТКТ које обезбеђује потребну брзину у раду, а поред тога и тајност. Овај систем ТКТ треба да буде јединствен за целокупно неутрално особље (судије, пратиоце, руководство), да би могли међусобно одржавати везу. Но, и код неутралног особља треба чешће мењати систем ТКТ, како због конспирације према учесницима, тако и због отежавања рада непријатељским обавештајним службама. Према томе, прикупљање података о ситуацији праћењем рада судиског апарата и пратилаца на изложени начин (укључивањем у њихове везе) не претставља никакву тешкоћу и поред примене ТКТ на изложени начин. Потребно је само да људство које на томе ради у оперативној соби располаже кодираним картама и документима ТКТ и да буде извежбано у брзом раду. Природно је да се у ратним условима веза са официром осматрачем, снабденим радиостаницом и покретним средствима, мора одржавати шифром увек када се преносе важни извештаји (одлуке команданата), а за давање других, мање важних података, на пример о променама на фронту, могу се користити и остали документи ТКТ.